

מאגר משימות מבחן למשוב הבית-ספרי בעברית

הכיתה

שם התלמיד: _____

כיתה: _____

תאריך: _____

הזבלית

לתלמיד

קראו את הקטע הבא, וענו על השאלות שאחריו.

הזבלית

אתם חושבים שרק בני אדם משחקים כדורגל? אם כן, אתם טועים. יש גם חיפושית שמגלגלת כדורים. שמה זבלית. השם הלא מחמיא הזה הוענק לה משום שהיא ניזונה מזבל, כלומר מהפְּרָשֹׁת של פְּרוֹת, של סוסים ושל בהמות אחרות. הזבלית אינה יכולה לאכול זבל יבש שהתייבש בשמש. לכן היא משקיעה חלק גדול מְזִמְנָה בהעברת זבל טרי למקום מוצל.

מהי הדרך הקלה ביותר להעביר משהו כבד ממקום למקום? להפוך אותו לגוף עגול ולגלגל אותו. זה בדיוק מה שהזבלית עושה. היא מצוידת היטב למשימה זו: בקצה הראש יש לזבלית "מְסָרֶק" ובו שיניים קשות. במסרק הזה היא מפצחת את הקרום הקשה של הזבל שכבר הספיק להתייבש. אז היא אוספת את הזבל הטרי ומגלגלת אותו ברגליה עד שנוצר כדור גדול. אחר כך היא משחקת ב"כדור זבל" – היא מגלגלת אותו למקום שבו קל לחפור מאורה, חופרת מחבוא ומטמינה בתוכו את כדור הזבל.

כל כך הרבה עבודה ובסוף אוכלים זבל... אבל צריך לזכור שמה שנראה לנו זבל יכול להיות מעדן בשביל יצורים אחרים. בכדור הזבל של הזבלית יש חומרים רבים הנחוצים לתזונה שלה. הכדור הזה הוא מחסן האוכל של הזבלית בימים שבהם קשה להשיג זבל. הכדור משמש למטרה נוספת: נקבת הזבלית יוצרת כדור זבל מיוחד, ולתוכו היא מטילה ביצה. הזחל הבוקע מן הביצה מוצא לעצמו מחסן מזון נהדר.

1. א. מדוע קוראים לזבלית בשם זה?

ב. בתחילת הקטע כתוב שהשם 'זבלית' אינו מחמיא לחיפושית. מדוע שם זה אינו מחמיא?

ג. 1. הקיפו בעיגול את המילים שהן מאותה משפחת מילים:

אשפה, זבלית, מזבלה, חיפושית, זיבול, לכלוך, פח, זבלן

2. מה השורש המשותף של כל המילים שהקפתם?

ד. חברו בקו את המילים שבטור א להסבר המתאים להן שבטור ב:

<u>טור א</u>	<u>טור ב</u>
זבלית	שם של מקום
מזבלה	שם של חיה
זיבול	שם של פעולה

ה. למילה **זבל** יש כמה פירושים במילון.
מה הפירוש המתאים ביותר למילה **זבל** בקטע?
הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה.

1. גללים והפרשות של בעלי חיים או רקבובית של חומרים אורגניים

2. אשפה, פסולת המוצאת מן הבתים

3. כינוי לדבר קלוקל ומאוס

1. מה הפירוש המתאים ביותר למילה זבל במשפט: "אבא ביקש מדני לזרוק את הזבל לפח"?
הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה.

1. גללים והפרשות של בעלי חיים או רקבובית של חומרים אורגניים

2. אשפה, פסולת המוצאת מן הבתים

3. כינוי לדבר קלוקל ומאוס

2. מה קורה קודם ומה קורה אחר כך?

לפניכם כמה משפטים המתארים את הפעולות שהזבלית עושה. סדרו את המשפטים לפי הסדר שבו הזבלית עושה את הפעולות. ליד כל משפט כתבו את המספר המתאים.
שימו לב, ליד הפעולה הראשונה כבר נכתב המספר 1.

_____ הזבלית יוצרת מהזבל כדור.

_____ הזבלית חופרת מאורה.

_____ 1 הזבלית מוצאת זבל טרי.

_____ הזבלית מגלגלת את הכדור למקום שבו היא תחפור מאורה.

_____ הזבלית מטמינה את כדור הזבל.

3. מדוע הזבלית יוצרת **דווקא כדור** מהזבל שהיא אוספת?

4. מדוע הזבלית מעבירה את כדור הזבל למקום מוצל?

5. מדוע הזבל נחוץ לזבלית? כתבו שתי סיבות המופיעות בקטע.

א.

ב.

6. לפניכם ארבעה משפטים ובכל אחד מהם **מילה מודגשת**. החליפו את המילה המודגשת במילה נרדפת או במילים אחרות המסבירות אותה, וכתבו כל אחד מהמשפטים בלי לשנות את משמעותם.

לדוגמה: במקום לכתוב את המשפט "השם זיבלית **הוענק** לה", אפשר לכתוב את המשפט "**נתן** לה את השם **זבלית**".

א. במקום לכתוב את המשפט "הזבלית מעבירה את הזבל למקום **מוצל**", אפשר לכתוב את המשפט -

ב. במקום לכתוב את המשפט "מה שנראה לנו זבל יכול להיות **מעדן** בשביל יצורים אחרים", אפשר לכתוב את המשפט -

ג. במקום לכתוב את המשפט "הזחל **בוקע** מן הביצה", אפשר לכתוב את המשפט -

ד. במקום לכתוב את המשפט "היא **מצוידת** היטב למשימה", אפשר לכתוב את המשפט -

7. במשפטים הבאים שמתוך הקטע מופיעות מילים מודגשות שאפשר לכתוב אותן בשתי מילים נפרדות. כתבו את המילים המודגשות בשתי מילים נפרדות.

לדוגמה:

הזבל הוא **מְזוֹנָה**.

במקום המילה **מְזוֹנָה** אפשר לכתוב את המילים **פּאָטן שְׁלֵפּ**.

א. הזבלית משקיעה חלק גדול **מְזַמְנָה** בהעברת זבל טרי למקום מוצל.

במקום המילה **זְמַנָּה** אפשר לכתוב את המילים _____.

ב. היא אוספת את הזבל הטרי ומגלגלת אותו **בְּרַגְלֶיהָ**.

במקום המילה **רַגְלֶיהָ** אפשר לכתוב את המילים _____.

-
8. פירוש המילה **מטמון** במילון: "אוסף של דברים יקרים שהוחבאו".

א. מצאו בפסקה השנייה מילה מאותה משפחת מילים של המילה **מטמון** וכתבו

אותה. _____

ב. מדוע אפשר לומר על כדור הזבל שהוא המטמון של הזבלית?

-
9. השלימו את המשפטים הבאים, לפי הדוגמה הבאה:

זבל שהשמש **ייבשה** אותו הוא זבל **אִיּוֹשָׁה**.

שימו לב: המילים **ייבשה ומיובש** הן מאותו השורש.

א. כיתה **שסידרו** אותה היא כיתה _____.

ב. כדור **שפוצצו** אותו הוא כדור _____.

ג. שער **שסירקו** אותו הוא שער _____.

10. בכל אחד מהמשפטים הבאים השלימו את המילה החסרה מתוך המילים שבסוגריים.

א. הזבלית אינה יכולה לאכול זבל יבש _____ היא מעבירה זבל טרי למקום מוצל.

(מפני ש, אף על פי ש, ולכן, כי)

ב. הזבלית מעבירה זבל טרי למקום מוצל _____ היא אינה יכולה לאכול זבל יבש.

(אף על פי ש, אבל, ולכן, מכיוון ש)

ג. הזבלית מפצחת את הקרום הקשה של הזבל _____ היא אוספת את הזבל הטרי.

(ולכן, אפילו ש, ואחר כך, וקודם)

11. הקטע על הזבלית מחולק לשלושה חלקים העוסקים בנושאים שונים. בחרו מתוך מחסן הכותרות את הכותרת המתאימה לנושא המרכזי של כל חלק וכתבו אותה במקום המיועד לכך.

מחסן כותרות:

- ◆ כיצד הזבלית אוגרת זבל?
- ◆ עם מי הזבלית משחקת כדורגל?
- ◆ מדוע הזבל חשוב לזבלית?
- ◆ היכן הזבלית חיה?
- ◆ מה היא הזבלית ומה מקור שמה?

כותרת החלק הראשון: _____

אתם חושבים שרק בני אדם משחקים כדורגל? אם כן, אתם טועים. יש גם חיפושית שמגלגלת כדורים. שמה זְבֵלִית. השם הלא מחמיא הזה הוענק לה משום שהיא ניזונה מזבל, כלומר מהפרשות של פרות, של סוסים ושל בהמות אחרות. הזבלית אינה יכולה לאכול זבל יבש שהתייבש בשמש. לכן היא משקיעה חלק גדול מזמנה בהעברת זבל טרי למקום מוצל.

כותרת החלק השני:

מהי הדרך הקלה ביותר להעביר משהו כבד ממקום למקום? להפוך אותו לגוף עגול ולגלגל אותו. זה בדיוק מה שהזבלית עושה. היא מצוידת היטב למשימה זו: בקצה הראש יש לזבלית "מסרק" ובו שיניים קשות. במסרק הזה היא מפצחת את הקרום הקשה של הזבל שכבר הספיק להתייבש. אז היא אוספת את הזבל הטרי ומגלגלת אותו ברגליה עד שנוצר כדור גדול. אחר כך היא משחקת ב"כדור זבל" - היא מגלגלת את כדור הזבל למקום שבו קל לחפור מאורה, חופרת מחבוא ומטמינה בתוכו את כדור הזבל.

כותרת החלק השלישי:

כל כך הרבה עבודה ובסוף אוכלים זבל... אבל צריך לזכור שמה שנראה לנו זבל יכול להיות מעדן בשביל יצורים אחרים. בכדור הזבל של הזבלית יש חומרים רבים הנחוצים לתזונה שלה. הכדור הזה הוא מחסן האוכל של הזבלית בימים שבהם קשה להשיג זבל. הכדור משמש למטרה נוספת: נקבת הזבלית יוצרת כדור זבל מיוחד, ולתוכו היא מטילה ביצה. הזחל הבוקע מן הביצה מוצא לעצמו מחסן מזון נהדר

שאלת רשות

12. למדנו מהקטע איך הזבלית שומרת על הטרייות של הזבל שאספה. האם אתם מכירים בעלי חיים אחרים שיש להם דרך מעניינת לשמור על מזונם?

א. כתבו דוגמה של בעל חיים כזה.

ב. כיצד בעל חיים זה שומר על מזונו?

ג. גם אנחנו, בני האדם, שומרים על טריות מזוננו. כיצד?
